ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор, керівник Центру
управління об'єктом ЮНЕСКО
Степан МЕЛЬНИЧУК

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

План управління

об'єктом Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

«Резиденція Митрополитів Буковини і Далмації»

2017-2021 рр.

Чернівці 2016

ЗМІСТ

Передмова

1. Вступ

1.1. Історична довідка

1.2. Загальна характеристика Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях

1.2.1. Палац митрополита, 1864-1876 рр., охор. № 778/1

1.2.2. Семінарський корпус, 1870 р., охор. № 778/2

1.2.3. Семінарська церква, 1870 р., охор. № 778/2

1.2.4. Будинок для приїжджих, 1874 р., охор. № 778/4

1.2.5. Парк і паркові споруди, 1877 р., охор. № 778/5

2. Обґрунтування значущості об'єкту культурної спадщини Архітектурного ансамблю Резиденції митрополитів Буковини і Далмації

2.1. Історична, архітектурна та мистецька цінність Архітектурного ансамблю Резиденції митрополитів Буковини і Далмації

2.2. Відповідність Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у Чернівцях критеріям Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

3. Мета

3.1. Підґрунтя

3.1.1. Конвенція Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, 1972 р

3.1.2. Вимоги ЮНЕСКО

3.2. Наявне управління та пропозиції щодо розвитку

3.3. Мета розробки Плану Управління, його завдання

3.3.1. Загальне

3.3.2. Пам'яткоохоронні проблеми

4. Гарантування юридичної захищеності пам'яток, забезпечення їх інтеграції в державні муніципальні програми розвитку

4.1. Юридична захищеність

4.1.1. Державні нормативні акти

4.1.2. Ратифікація міжнародних конвенцій

4.2. Акти землекористування

5. Структура управління

5.1. Виконавча структура

5.1.1. Загальне керівництво та управління об'єктом

5.1.2. Робочі групи

5.2. Дорадча структура

5.2.1. Наукова рада Центру управління об'єктом ЮНЕСКО

5.3. Кваліфікаційне та просвітницьке навчання

5.3.1. Кваліфікаційне навчання на місцях

5.3.2. Відкриті кваліфікаційні курси

5.3.3. Просвітницькі ознайомчі курси

6. Поточний контроль (моніторинг) об'єктів культурної спадщини ЮНЕСКО

6.1. Загальні принципи

6.2. Інтенсивність поточного нагляду

6.3. Кадровий підбір

6.4. Спеціалізоване навчання в галузі поточного нагляду

7. Консервація, реставрація та історична реконструкція

7.1. Рівні експертиз та контролю господарчої діяльності

7.2. Збереження експозиційних, бібліотечних та архівних матеріалів

7.3. Збереження та консервація цифрових даних

7.4. Консервація музейних записів

7.5. Застосування запобіжного підходу в консервації

7.6. Впровадження системи готовності до ризиків та розробка плану дій у разі катастрофи

8. Впорядкування території Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації

8.1. Впорядкування території Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича як об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

8.2. План збереження парків та садів, що знаходяться на території Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації

9. Наукові дослідження

9.1. Кафедра архітектури та збереження об`єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

9.2. Конференції
9.3. Археологічні дослідження
9.4. Дослідження технічного стану, розробка наукової проектної документації
9.5. Доступ для науковців та студентів
9.6. Наукові публікації та допоміжні матеріали для відвідувачів
10. Експонування об'єктів культурної спадщини, їх презентація та управління туристичними потоками
10.1. Стан та перспективи обслуговування відвідувачів
10.2. Загальні аспекти експонування об'єктів культурної спадщини ЮНЕСКО
10.3. Розміщення вказівників на території пам'ятки
10.4. Створення умов для відвідування Архітектурного ансамблю спеціалізованими групами
10.5. Проблемні питання організації відвідувачів
10.6. Проблеми презентації консервованих об'єктів
10.7. Зручності на місцях
10.8. Паркування та вказівники поза територією
10.9. Туалети
10.10. Сувеніри
10.11. Відносини з туристичними компаніями
10.12. Організовані екскурсії та інші різновиди огляду пам'яток
10.13. Проблеми особистої безпеки відвідувачів
11. Питання організації охорони на території Резиденції митрополитів Буковини і Далмації
11.1. Нагляд за безпекою відвідувачів
11.2. Захист від руйнації об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО
11.3. Охорона об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО
12. Фінансове планування та управління
13. Періодичний перегляд та оновлення Плану управління
14. План дій для виконання

Передмова

28 червня 2011 року 35 сесія Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО включила колишню Резиденцію Митрополитів Буковини і Далмації (нині Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича) до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

1. Вступ

Україна має честь бути представлена у Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО Архітектурним ансамблем «Резиденція митрополитів Буковини і Далмації» у місті Чернівцях.

Зведена в 1864-82 рр. за проектом австрійського архітектора чеського походження Йозефа Главки, Резиденція представляє органічне поєднання архітектурних стилів. Об'єкт включає Митрополичий палац, Семінарський корпус та церкву, будинок для приїжджих, парк і паркові споруди і є видатним прикладом історичної архітектури XIX століття. Домінантою Семінарського корпусу є хрестоподібна в плані церква, увінчана куполом. Її оточують парк і сад з рідкісними породами дерев. Ансамбль втілює архітектурні та культурні впливи багатьох епох, починаючи з Візантійського періоду і відображає впливовість Православної церкви за часів правління Габсбургів, символізуючи політику релігійної терпимості Австро-Угорської імперії.

1.1. Історична довідка

Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у Чернівцях архітектора Йозефа Главки, беззаперечно, є шедевром архітектури світового рівня, унікальним комплексом та досконалим витвором просторового монументального мистецтва. Тут поєднані архітектурні традиції Центральної, Південної і Східної Європи. В Архітектурному ансамблі у повній мірі втілився задум його творців: мовою архітектури розкриті велич, могутність, краса, континуум розвитку і духовна єдність

православного християнства. Загальна площа комплексу 8 гектарів, приблизно 10 % площі тогочасного історичного середмістя Чернівців.

Будівництво фінансувалось коштами Православного Релігійного фонду – найбільш потужного феодала Буковини, який об'єднав величезні земельні володіння 30 ліквідованих (за побажанням цісарської влади) монастирів. Офіційним юридичним замовником виступило Австрійське міністерство культів. Фактичний замовник – православна церква, очолювана митрополитом Євгеном Гакманом, який ініціював будівництво. Архітектор Йозеф Главка (1831-1908 рр.) у віці 30 років, вже зі значним досвідом будівництва був обраний для такої відповідальної роботи, як створення величезного комплексу владичної Резиденції. Те, що вибір припав саме на нього, можна вважати щасливим для Буковини і Чернівців збігом обставин. Йозеф Главка відзначався не тільки працелюбністю, але й працездатністю. Незважаючи на молодий вік, це був один із найбільш досвідчених проектувальників і будівельників у тодішній монархії. Його творча особистість поєднувала у собі глобальну академічну освіту, практичні навички роботи на будівництві, любов і знання традицій народної архітектури. За всіма складовими це була ідеальна кандидатура для замовників об'єкту будівництва.

Як ділова людина, будівництво у Чернівцях Главка почав зі створення матеріально-технічної бази і кадрового забезпечення майбутнього будівництва. Він започаткував технічну школу для підготовки кваліфікованих кадрів. Провів дослідження місцевих джерел постачання будівельних матеріалів. У Чернівцях були споруджені цегельний і черепичний заводи. Йозефу Главці належала ідея щодо застосування кольорової глазурованої черепиці для покриття. Напевно, його надихнули образи величних європейських храмів, шедеврів світової архітектури Св. Віта у Празі, Св. Стефана у Відні та Св. Георгія у Сучаві.

За ініціативою архітектора Йозефа Главки до початку будівництва був створений будівельний комітет. Офіційною датою початку будівництва

Архітектурного ансамблю Резиденції прийнято вважати 18 червня 1864 року. Впродовж 1864 року було зведено фундамент та підвальні приміщення майбутньої Резиденції.

Під безпосереднім керівництвом автора проекту, відомого архітектора Йозефа Главки, виконано найбільш відповідальні будівельні роботи: закладка фундаментів і виведення об'ємів споруд митрополичого палацу, семінарського корпусу і будинку для приїжджих до рівнів другого поверху. Через 6 років, у 1872 році, через тяжку хворобу Й. Главка вимушений покинути безпосереднє керівництво будівельними роботами. Вказані події, а також смерть митрополита Євгена Гакмана у 1873 році, призвели до гальмування проведення будівельних робіт. Офіційною датою завершення будівництва Архітектурного ансамблю Митрополитів Буковини і Далмації в Чернівцях прийнято вважати 1882 рік.

Таким чином, будівництво тривало не 8 років, як того жадав Його ексцеленціє Митрополит Євген Гакман, не 10 років, як планувалось офіційними урядовими установами, а 18 років: з 1864 по 1882 рік. За час будівництва змінилось чотири митрополити, чотири рази – керівники будівництва.

Вартість будівництва замість передбаченої попередніми розрахунками суми у 721521 флорин 8 крейцерів австрійською валютою склала 1,75 мільйонів флоринів.

Ансамбль прийнятий під охорону держави у 1962 року, у 1991 визнаний об'єктом національної культурної спадщини. Територія Ансамблю поєднується з територією цінної історичної забудови міста Чернівці. Визначена особлива зона його сприйняття. На головні висотні домінанти митрополичого Ансамблю, крім вулиці Університетської, спрямовані Лесі Українки та Василя Сімовича. Частина середмістя, організована цими вулицями з напівдиким парком гори Домінік утворює територію безпосереднього сприйняття пам'ятки, так звану «буферну зону», загальною площею 50 га.

1.2. Загальна характеристика Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях

Національна пам'ятка культури, архітектури і садово-паркового мистецтва – Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях. Охоронний номер №№ 778, 778/1,778/2, 778/3, 778/4, 778/5. У Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО ідентифікаційний номер 1330 (2011 рік).

Адреса: Україна, місто Чернівці, вул. М. Коцюбинського, 2.

Дата спорудження: 1864-1882 роки, архітектор Йозеф Главка.

Збудована за проектом відомого австрійського архітектора Йозефа Главки, мецената, громадського діяча, засновника чеської Академії мистецтв. Зведена на місці садиби старости і єпископського помешкання, на високому пагорбі, що носить назву гора Владична (Домінік) над рікою Прут. Величезний обсяг і складність будівельних і оздоблювальних робіт, широке застосування природного каменю і кераміки поставили необхідність закладення цілої будівельної галузі. У Чернівцях була створена ремісничa школа, відкриті черепичний і цегляний заводи, а також відкриті кам'яні кар'єри у наддністрянських селах і у гірських районах. Архітектура ансамблю пов'язана з використанням візантійського, мавританського і романського архітектурних стилів. Композиція Архітектурного ансамблю Резиденції митрополитів Буковини і Далмації відрізняється своєрідною планувальною схемою і виразним об'ємно-просторовим рішенням. Повздовжні і поперечні осі Архітектурного ансамблю підкреслені вертикальними акцентами споруд, романтичного вигляду йому надають східчасті щипці фронтонів. Особливу мальовничість надають високі стрімкі покрівлі, прикрашені узорним килимом кольорової черепиці з використанням мотивів буковинського народного орнаменту.

Архітектурний ансамбль складається з трьох корпусів, що утворюють парадний двір-курдонер. Вхід на територію ансамблю зі сторони міста підкреслюється парадною брамою, яка складається з трьох арок. За корпусом

митрополичого палацу знаходиться парк зі значною колекцією екзотичних рослин. Ландшафтний парк Резиденції митрополитів Буковини і Далмації – невід`ємна складова Архітектурного ансамблю.

Національна пам'ятка архітектури – Архітектурний ансамбль Резиденції митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях – неперевершений шедевр світової культурної спадщини – найбільша резиденція єпископська і митрополича, цілісний просторовий ансамбль, яскраве втілення історичних і народних традиції, шедевр творчості видатного європейського архітектора Йозефа Главки, величний пам'ятник світової історії і культури.

До складу Національного об'єкту культурної спадщини Архітектурного ансамблю Резиденції митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях входять такі об'єкти культурної спадщин:

1. Палац митрополита, 1864-1876 рр., охор. № 778/1.
2. Семінарський корпус, 1870 р., охор. № 778/2.
3. Семінарська церква, 1878 р., охор. № 778/3.
4. Будинок для приїжджих, 1874 р., охор. № 778/4.
5. Парк і паркові споруди, 1877 р., охор. № 778/5.

1.2.1. Палац митрополита, 1864-1876 рр., охор. № 778/1.

Центральна споруда Архітектурного ансамблю Резиденції митрополитів Буковини і Далмації. Цегляне, в плані являє собою розтягнуту літеру Н з високим ризалітом центрального входу, з високою вежею митрополичої домової церкви на правому фланзі. Це найбільш парадна споруда з усього комплексу зі складним малюнком і декоративним обрамленням вікон, чисельними різними і цегляними декоративними деталями. Центральний ризаліт, торцеві фронтони вирішені у вигляді східчастих фронтонів уступів. Периметр карнизів оздоблюють декоративні парапети у вигляді бійниць, за ними розміщена обхідна галерея покрівлі. Головний вхід до палацу акцентований виносним портиком (нартекс) над яким влаштована тераса Синодальної зали. На північному парковому фасаді – криті арочні галереї, характерні для монастирської архітектури. Композиційний

центр планувальної схеми палацу парадний вестибюль, загальною площею 395,9 м^2 і Синодальна зала над ним, площею 350 квадратних метрів. Мармурова зала поєднана анфіладою з трьома іншими парадними приміщеннями: Блакитною залою (колишні Блакитна, Рожева зали – митрополича бібліотека, 250 м), Червоною (135,6 м) і Зеленою (103 м) залами (малий зал засідань і особиста приймальня митрополита, відповідно).

До кожного з цих приміщень можна потрапити і через парадну галерею – коридор, довжиною 77 метрів і шириною три метри, яка перетинає весь простір другого поверху і повернена вікнами на чудову італійську терасу митрополичого саду. Галерея також служить комунікативним зв'язком між парадними прийомними і парадною трапезною, нині Шевченківська зала (площа приміщення 207 м^2), Домовою церквою, загальна площа приміщення 85,3 м. Планувальна схема змішана. Приміщення перекриті напівциркульними, хрестовими і напівсферичними склепіннями на травеях, багато оздоблені декоративною цегляною кладкою, розписом, різьбою по каменю.

1.2.2. Семінарський корпус, 1870 р., охор. № 778/2.

Цегляний, П-образний за планом. Орієнтований по осі схід-захід, двоповерховий з підвалом. Внутрішнє планування – коридорне з одностороннім розташуванням приміщень. Вони перекриті напівсферичними, хрестовими і коробовими склепіннями, прикрашені розписом, рівними деталями. Торцеві фасади, ризаліти бокових і західного фасадів завершуються стрімкими східчастими фронтонами. Декоративний образ пам'ятки доповнюється кольоровою глазурованою черепицею на стрімких схилах дахів.

1.2.3. Семінарська церква, 1870 р., охор. № 778/2.

Церкву названо на честь Трьох Святителів: Василія Великого, Григорія Богослова, Іоанна Златоуста, які вважаються покровителями богословського навчання. Поєднана з семінарським корпусом симетричними двоярусними

критими в рівні другого поверху галереями. Квадратна у плані, з трьох конковою апсидною частиною зі сторони вівтаря (схід) і урочистим перспективним вімпергом вхідного порталу, що по вертикалі підкреслюється арочним вітражним отвором. Традиційна, п'ятикупольна пізньовізантійська планувальна схема. Головний купол над приміщенням центральної назви спирається на чотири пілони, що поєднується з барабаном купола за допомогою вітрильних склепінь. Інтер'єр відрізняється урочистою пишністю оздоблення з застосуванням різьби по дереву, позолоти, вітражів, фрескового розпису, що виконаний у пізньоакадемічному стилі.

1.2.4. Будинок для приїжджих, 1874 р., охор. № 778/4.

Цегляний, за планом являє собою розтягнуту літеру П з короткими бічними крилами, двоповерховий, з цокольним поверхом і годинниковою вежею над головним входом. Внутрішня планувальна схема коридорна, з однобічним розміщенням приміщень, перекритих на півциркульними склепіннями. Перекриття коридорів – напівсферичні склепіння. Висотний акцент годинникової вежі перегукується з вертикаллю центрального корпусу семінарської церкви Трьох Святителів. Стрімкі покрівлі покриті візерунчастим килимом кольорової черепиці, що доповнює декоративний образ пам'ятки.

1.2.5. Парк і паркові споруди, 1877 р., охор. № 778/5.

Відрізняється поєднанням архітектури парків італійського типу з вільним ландшафтним плануванням англійського типу, з рідкісними породами дерев і кущів. На першому плані парні фонтани, по центру розміщений бронзовий бюст автору Резиденції митрополитів Буковини і Далмації – архітектору Йозефу Главці. За ним – криниця з декоративним покриттям. У глибині парку розміщений грот, стилізований під романтичні руїни та водойму з фонтаном і невеликим водоспадом. Периметр парку утворює захисний пасок з дерев місцевого походження. Перепад рельєфу від центру палацу до північної стіни огорожі периметру парку складає 710 метрів. Це надає можливості

створювати непрозорі композиції з дерев і кущів, оптично збільшує простір парку. Парк нараховує до двох тисяч дерев і кущів 85 видів, з них хвойні вічнозелені складають 30 %. Унікальність і краса парку полягає у досконалій планувальній схемі та у підборі і розміщенні окремих видів і груп екзотичних дерев, аранжуванню крон по формі (габітус), відтінках зелені, а також кольору і формі листя (крупні – до 40 см, середні – 10-20 см, дрібні – до 10 см), в мальовничому сполученні з малими садово-парковими архітектурними формами: фонтанами, водоймою, гротом, лавицями, формою і покриттям доріжок. У рослинних композиціях парку використані дерева з моноподіальним і симподіальним розгалуженням гілок. При компонуванні рослин враховано перебіг цвітіння весняних і літніх видів, а також їх тривалість.

2. Обгрунтування значущості об'єкту Всесвітньої спадщини – Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації

2.1. Історична, архітектурна та мистецька цінність Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації

До світової культурної спадщини належать ансамблі античних акрополів, візантійські укріплені монастирі, архітектурні ансамблі ринкових площ європейських міст, «ідеальні» міста Ренесансу, палацові ансамблі епохи бароко, архітектурні ансамблі вулиць і площ періоду грюндерства тощо.

Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у Чернівцях архітектора Йозефа Главки, беззаперечно, являється шедевром архітектури світового рівня, унікальним комплексом та досконалим витвором просторового монументального мистецтва.

Ансамбль прийнятий під охорону держави у 1962 року, з 1991 – об'єкт національної культурної спадщини, у 2011 році – об’єкт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Запроваджена архітектором Й. Главкою система будівельної освіти і закладена ним промислова галузь виробництва і розробки будівельних матеріалів на Буковині стали базою нового містобудівного комплексу,

розвинули будівельну індустрію повного циклу: від виробництва будівельних матеріалів до підготовки будівельних кадрів всіх рівнів, що створило передумови бурхливого розвитку житлової забудови міста і завершення формування планувальної структури і просторових композицій міської забудови.

Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації відіграв вирішальну роль у формуванні архітектурного ансамблю історичної забудови міста Чернівців кінця XIX – початку XX століть. Система архітектурної організації простору, запроваджена Йозефом Главкою при будівництві Резиденції митрополитів Буковини і Далмації стала визначальним фактором створення феномену планувальної об'ємно-просторової організації історичної забудови міста Чернівців.

Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини, а також найбільш визначні архітектурні ансамблі міста Чернівці: Центральної та Театральної площ, вулиць Головної, Ольги Кобилянської та Івана Франка, що відрізняються досконалою просторовою організацією архітектурного та гармонійністю середовища належать до найкращих зразків ансамблевої забудови у європейської і світової архітектури.

Колосальні зусилля і матеріальні затрати на спорудження виправдали себе. Місто і Буковинський край отримали грандіозний комплекс світового рівня архітектури.

2.2. Відповідність Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у Чернівцях критеріям Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Список Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО надає досконалі критерії для отримання статусу «визначної всесвітньої цінності» відповідно до «Конвенції щодо захисту Всесвітньої культурної та природної спадщини ЮНЕСКО» 1972 р. та «Настанов щодо виконання Конвенції Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО» (Документ ЮНЕСКО WHC.05/2 від 1 лютого 2005 р.). Настанови

встановлюють десять критеріїв, якими керується Комітет Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в оцінці об'єктів. Номіновані пам'ятки повинні відповідати хоча б декільком з них:

i відображати вінець людського творчого генія;

ii розкривати важливий взаємообмін людськими цінностями в межах часового проміжку або культурної території світового значення на прикладі розвитку архітектури чи технології, монументального мистецтва чи містобудування, ландшафтного дизайну;

iii бути унікальним або принаймні винятковим свідченням культурної традиції або цивілізації, чи то наявної, чи колишньої;

iv бути визначним зразком типу будівлі, архітектурного чи технологічного ансамблю чи ландшафту, який відображає важливу(і) стадію(ї) історії людства;

v бути визначним зразком традиційного людського поселення, земле- або море- користування, що репрезентує культуру (чи культури), особливо в час його вразливості до впливу незворотних змін;

vi прямо або відчутно асоціюватися з подіями чи життєвими традиціями, уявленнями чи віруваннями, мистецькими та літературними працями видатного світового значення;

vii становити надзвичайний природний феномен або територію виняткової природної краси та естетичної значущості;

viii бути особливим зразком, що відображає основні стадії історії Землі, зокрема сліди життя, важливі геологічні процеси у розвитку ландшафту, або важливі геоморфічні чи фізіографічні риси;

ix бути особливим зразком, що відображає значущі екологічні та біологічні процеси в еволюції та розвитку земної прісної води, берегової та морської екосистем, тваринного і рослинного світу;

x бути місцем перебування найважливіших та виняткових природних мешканців, де можна зберегти біологічне різноманіття, зокрема й видів, що перебувають під загрозою знищення і мають визначне світове значення з точки зору науки чи збереження.

Об'єкт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО – Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації архітектора Йозефа Главки (1864-1882 рр.) у Чернівцях, відповідає трьом критеріями ii, iii, iv:

Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації (1864-1882 рр.) у Чернівцях, архітектора Йозефа Главки, вичерпно відображають послідовні соціально-економічні та культурні впливи, які позначались на розвитку архітектури і містобудування за часів античності, середньовіччя, абсолютизму, грюндерства. Комплекс являє собою версію історичної архітектури та планування XIX ст. **(критерій ii).**

Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації (1864-1882 рр.) у Чернівцях, архітектора Йозефа Главки, несе виняткове свідчення культурної традиції православної церкви, що підтверджено використанням візантійський форм для хрестоподібного куполу церкви, в той час як декоративні візерунки, складені на черепичних дахах комплексу виражають людський фольклор. Процвітаюча Буковинська Митрополія із єпископством на території Південної і Центральної Європи припинила своє існування у 1940 р. **(критерій iii).**

Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації (1864-1882 рр.) у Чернівцях, архітектора Йозефа Главки, поєднує в собі елементи національної, візантійської, готичної архітектури та архітектури Бароко, це видатний приклад історичної архітектури XIX ст., побудований у дусі культурної самобутності православної церкви періоду Австро-Угорської Імперії **(критерій iv).**

3. Мета

3.1. Підґрунтя

3.1.1. Конвенція Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, 1972 р.

28 червня 2011 року 35 сесія Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО включила Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації (1864-1882 рр.) у Чернівцях, архітектора Йозефа Главки, (нині

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича) до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Рекомендації Комітету Всесвітньої Спадщини, висловлені на 35 сесії, покладені в основу керівних принципів управління об'єктом.

Закон України «Про охорону культурної спадщини» 2000 р. та норми Конвенція ЮНЕСКО «Про охорону культурної та природної спадщини» 1972 р. є законодавчою базою охорони об'єкту Резиденція Митрополитів Буковини і Далмації.

3.1.2. Вимоги ЮНЕСКО

В наступних уривках Секції II.F (Захист та управління) із «Провідних настанов нормативів для виконання Конвенції світової спадщини» обґрунтовано потребу ефективних механізмів управління для кожної пам'ятки Всесвітньої спадщини: кожна пам'ятка повинна мати відповідний план управління або іншу задокументовану систему управління, де слід конкретизувати, як саме видатну світову цінність пам'ятки потрібно зберігати, бажано спільними зусиллями.

Система управління створюється як гарантія того, що пам'ятка всесвітнього значення буде ефективно захищена для сьогодення та майбутнього.

Система ефективного управління залежить від типу, характеристики та потреб об'єкту ЮНЕСКО, її культурного і природного контексту. Системи управління можуть варіюватися, залежно від різних культурних перспектив, наявних ресурсів та інших факторів.

Згадане вище різноманіття зумовлює спільні елементи системи управління, зокрема:

а. всебічне розуміння пам'ятки усіма зацікавленими сторонами;

б. повторюваний цикл робіт з планування, реалізації, поточного контролю та оцінки;

в. залучення партнерів та зацікавлених сторін;

г. розподіл необхідних ресурсів;

ґ. розбудова можливостей;

д. чіткий і зрозумілий опис того, як функціонує система управління.

Ефективне управління включає сукупність довготривалих та поточних дій для захисту, консервації та експонування номінованої пам'ятки.

Чинний план ґрунтується на цих вимогах та враховує принципи, викладені в «Настановах управління пам'ятками Всесвітньої культурної спадщини» Б.М. Файлдена та Дж. Джокілето (1998, 2 ед., Rome), виданих ІККРОМом від імені ЮНЕСКО та ІКОМОСу (Міжнародний комітет пам'яток та визначних місць). У ньому використано матеріали дискусій щодо планів управління археологічними пам'ятками, організованих ІКОМОСом.

3.2. Наявне управління та пропозиції щодо розвитку

Управління об'єктом Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО Архітектурним ансамблем Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації (1864 - 1882 рр.) у Чернівцях, архітектора Йозефа Главки, здійснюється на підставі низки державних і міжнародних актів:

1. Закон України «Про охорону культурної спадщини» (2000 р.);
2. Закон України «Про архітектурну діяльність» (1999 р., із змінами 2013 р.);
3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про охорону культурної спадщини» (2004 р.);
4. Указ Президента України «Про національні заклади культури» (№ 587/94 від 11 жовтня 1994 р., із змінами 2000 р.);
5. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (1972 р.);
6. Міжнародна хартія щодо збереження та реставрації пам'яток і визначних місць (1964 р.);
7. Конвенція про захист архітектурної спадщини Європи (1985 р.).

На сьогоднішній день розроблено цілий ряд проектів програм та пропозицій, до яких включені заходи щодо Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації (1864-1882 рр.) у Чернівцях, архітектора Йозефа Главки.

Захист та функціонування Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях узгоджений з концепцією «Національної програми розвитку української архітектури» (№ 582.94-94; 2 редакція 2002 р.) Української академії архітектури; включений у процес регулювання поточної містобудівної діяльності міста Чернівці та реалізацію державних програм, а саме:

«Генеральний план розвитку міста до 2020 року», проектний інститут «ДІПроМісто», м. Львів, 2004 р.

«Стратегічний план розвитку до 2011 року», ухвалена XXIII сесією IV скликання міської ради від 08.07.2004 року.

«Комплексна програма збереження історичної забудови міста Чернівців на 2009-2015 роки» (Затверджено рішенням 35 сесії міської ради V скликання, 24.12.2008 р. № 796).

Щорічний робочий план.

Генеральний план розвитку м. Чернівці.

Зазначені програми вивчені і взяті до уваги під час підготовки зазначеного Плану Управління.

3.3. Мета розробки Плану Управління, його завдання

3.3.1. Загальне

Планування та управління об'єктами культурної спадщини завжди повинні проводитися за принципом оцінювання. Іншими словами, управління мусить бути таким, аби забезпечувати збереження та пропаганду (пояснення) культурних цінностей (археологічних, історичних, архітектурних, мистецьких, естетичних, патріотичних або інших), заради яких надається захист пам'ятці та

доступ до неї, як фізично, так і інтелектуально, вітчизняним та іноземним відвідувачам.

Термінами практичного управління, основними завданнями Плану управління є (Б.М. Файлден та Дж. Джокілето, 1998 р.):

а) Гарантування юридичної захищеності пам'яток на державному, регіональному та муніципальному рівнях, а також забезпечення інтеграції об'єктів в державні та муніципальні програми розвитку, туристичні програми, тощо.

б) Створення та забезпечення діяльності інтегрованої структури управління від національного до рівня окремої пам'ятки.

в) Координація діяльності усіх зацікавлених сторін.

г) Створення дорадчого органу для обговорення перспектив подальших досліджень, консервації та популяризації об'єктів культурної спадщини, використовуючи міжнародного досвіду (за потреби).

ґ) Пристосування об'єктів культурної спадщини для потреб освіти та відпочинку.

д) Визначення джерел та обсягів фінансування та процедури обліку.

е) Забезпечення пам'яткоохоронних заходів, запобігання нелегальним розкопкам та неузгодженому будівництву на території об'єктів культурної спадщини, їх незаконному використанню, тощо.

є) Здійснення періодичного перегляду та вдосконалення плану управління.

3.3.2. Пам'яткоохоронні проблеми

Потребують розв'язання нижче вказані проблеми, що стосуються доступу та використання пам'ятки:

- Впорядкування території Чернівецького університету як об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Спільно із ізраїльським фондом JewishNationalFund – KerenKayemethLeIsrael планується провести впорядкування та благоустрій території паркової зони, в північній часині

парку відновити насадження дерев і кущів, надавши перевагу рослинам, що описані в Біблійних книгах.

- Національна пам'ятка садово-паркового мистецтва – митрополичий парк має зелені насадження рідкісних порід. Планом розвитку об'єкту заплановано санація зелених насаджень зі збереженням дендрологічного балансу об'єкту, а також відновлення і ремонт садово-паркових споруд, фонтанів і декоративної водойми та оранжереї.
- Головні приміщення митрополичого палацу: Синодальна зала, Червона зала, Блакитна зала, (крім Трапезної), використовуються як публічні приміщення для проведення урочистостей і туристичного відвідування. Оздоблення Мармурової зали, що використовувалась як приміщення митрополичої бібліотеки, постраждало під час експлуатації. Збереглась ліпнина, але постраждало оздоблення стін та стелі. Заплановане первісне відновлення оздоблення стін. Те саме стосується окремих елементів оздоблення стелі, які заплановано відновити.
- На господарському дворі знаходиться автомобільний парк, майстерні університету, що заплановано реконструювати. Відсутність вільної земельної ділянки на певний час загальмувало перенесення господарського двору.
- Підготовлені та затверджені плани і проектно-кошторисна документація на ремонтно-реставраційні, консерваційні роботи, пов'язані з доброякісною експлуатацією на наступні п’ять років використання об'єкту.
- Визначені джерела фінансування і обсяги необхідних витрат. Джерелом фінансування ремонтно-реставраційних робіт є державний бюджет та кошти благодійних фондів. Поточні експлуатаційні витрати фінансуються адміністрацією Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
- Ремонтно-реставраційні і консерваційні роботи впроваджуються з дотриманням будівельних норм і правил, у відповідності з діючими нормативно-правовими актами по догляду і системою якості проведення робіт,

у відповідності з висновками державних експертиз за погодженням проектно-кошторисної документації на всіх адміністративних рівнях (Кабінет Міністрів України включно), відповідно до Закону України «Про охорону культурної спадщини».

4. Гарантування юридичної захищеності пам'яток, забезпечення їх інтеграції в державні муніципальні програми розвитку

4.1. Юридична захищеність

Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях за чинним юридичним статусом належить до об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО:

- Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях прийнятий під охорону держави у 1963 році (згідно з постановою ради міністрів УРСР № 970 від 24 серпня 1963 року.

- Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях занесений до Державного реєстру об'єктів історичної спадщини України національного значення у 1991 році.

- Буферна зона Архітектурного ансамблю Резиденції митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях затверджена наказом Міністерства культури і туризму України 3 661/0/16-07 від 16.06.2007 року «Про затвердження НДТ (науково-технічної документації) щодо визначення зон охорони пам'яток».

- Об'єкт Резиденція Митрополитів Буковини і Далмації включений до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у 2011 році, ідентифікаційний номер 1330.

4.1.1. Державні нормативні акти

Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях за чинним юридичним статусом належить до об'єктів історичної спадщини України національного значення та об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Юридична захищеність об'єкту забезпечується такими Державними постановами і нормативними актами:

Постанова Ради Міністрів Української РСР № 1465 від 9 грудня 1955 року, м. Київ «Про використання приміщень Державного музейного заповідника в м. Чернівцях» (Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації передано на баланс Чернівецького державного, з 2000 р. – національного, університету імені Юрія Федьковича).

Постанова Ради Міністрів Української РСР № 970 від 24 серпня 1963 року «Про впорядкування справи обліку та охорони пам'ятників архітектури на території Української РСР» затверджено включення у Список пам'ятників архітектури на території Української РСР, що перебувають під охороною держави Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях.

Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях включений до Державного реєстру об'єктів історичної спадщини України національного значення у 1991 році.

Буферна зона Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях, затверджена наказом Міністерства культури і туризму України 3 661/0/16-07 від 16.06.2007 року «Про затвердження НДТ (науково-технічної документації) щодо визначення зон охорони пам'яток».

28 червня 2011 року 35 сесія Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО включила колишню Резиденцію Митрополитів Буковини і Далмації (нині – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича) до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, ідентифікаційний номер 1330.

Об'єкти культурної спадщини – нерухомі пам'ятки архітектури і садово-паркового мистецтва, що входять до складу Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації та мають статус пам'яток національного значення та пам’яток Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, захищені такими державними нормативними актам:

- Законом України про охорону культурної спадщини (№ 1805-III від 8 червня 2000 р. зі змінами за Законом України № 2245-IV від 16 грудня 2004 р.).

- Законом України про музеї та музейну справу (№ 250/95-ВР від 29.06.1995 р., зі змінами 2014 р.).

- Постановою Кабінету Міністрів України про занесення пам'яток історії, культури, монументального мистецтва та археології національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України (№ 1761 від 27 грудня 2001 р.).

Інші об'єкти культурної спадщини на території міста Чернівці і Чернівецької області охороняються державою згідно з відповідними рішеннями Чернівецької міської і обласної рад як пам'ятки історії, археології та архітектури місцевого значення.

Об'єкт має захисний знак згідно з державним стандартом – Сертифікат об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Це охоронні дошки, що містять основні відомості про об'єкт: статус, власну назву, дату спорудження.

Дошки розміщені на брамі головного входу на територію Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації.

4.1.2. Ратифікація міжнародних конвенцій

Україною ратифіковано «Конвенцію про охорону Всесвітньої культурної та природної спадщини ЮНЕСКО», 1972 р. (№ 6673-XI від 4 жовтня 1988 р.). Державна сторона України зобов'язана виконувати умови Конвенції. В основу управління об'єктом ЮНЕСКО покладено такі міжнародні акти: Міжнародна хартія щодо збереження та реставрації пам'яток і визначних місць (1964 р.); Конвенція про захист архітектурної спадщини Європи (1985 р.); Рамкова конвенція Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства (2005 р.).

4.2. Акти землекористування

Земельна ділянка, зайнята Архітектурним ансамблем Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях з територією парадного двору, господарчих дворів і парку, включно, Державним актом на право

землекористування передана у користування Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича. За Архітектурним ансамблем Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях рішенням сесії Чернівецької міської ради закріплена земельна ділянка загальною площею 7,9525 гектарів.

5. Структура управління

5.1. Виконавча структура

З метою координації, організаційного забезпечення, планування і контролю за виконанням запланованих заходів щодо ефективної системи управління об'єктом ЮНЕСКО при Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича створено Центр управління об'єктом ЮНЕСКО (Наказ № 46, від 23.03.2012 р.), структура якого охоплює відповідні напрями діяльності, а саме: науковий супровід і зв'язки із державними та міжнародними інституціями; реставраційно-архітектурний; інформаційно-аналітичний та зв'язки зі ЗМІ; туристично-екскурсійний та організаційно-проектний.

Архітектурний ансамбль Резиденції митрополитів Буковини і Далмації використовується як навчальні та адміністративні корпуси Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Поєднується з музейною та виставковою функцією, створено умови для огляду, відвідування об'єкту туристичними групами. За тривалий період часу використання об'єкту налагоджена система і керівні структури управління. Зокрема, поточний нагляд, консервація, популяризація, робота з відвідувачами та охорона. Втім, з врахуванням перспективних перетворень, необхідно узгодити підходи управління. Зокрема, необхідним є узгодження повноцінного функціонування та співіснування інституцій освітнього та туристичного напрямку, удосконалення та розвитку сфери обслуговування, відвідувань, влаштування відповідних ділянок відпочинку, розміщення торгівельних павільйонів,

інформаційних вказівників, зручностей для відвідувачів, місць для паркування туристичного транспорту тощо.

Структура управління створена на юридичній базі заходів щодо захисту Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях – Закону України «Про охорону культурної спадщини». Загальний контроль за збереженістю Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях здійснюють органи містобудування, архітектури та охорони культурної спадщини обласної державної адміністрації у місті Чернівцях.

Постійна охорона об'єкту Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях здійснюється системою власної охорони Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Догляд за технічним станом і технічною експлуатацією об'єкту здійснює Господарська частина Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Також існує структура адміністративного керування музеями Резиденції митрополитів Буковини і Далмації та іншими музейними складовими Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

5.1.1. Загальне керівництво та управління об'єктом

Загальне керівництво та управління об'єктом Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО здійснює ректор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, як голова Центру управління об’єктом ЮНЕСКО. Ректору Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича допомагають проректори та керівники структурних підрозділів, які відповідальні за такі галузі:

- науково-дослідницька діяльність;
- охорона і дослідження пам'яток;
- консервація та реставрація пам'яток;

- науково-просвітницька діяльність;

- економіка та фінанси.

Відділи:

- відділ охорони;
- наукова бібліотека, архів;
- господарський відділ;
- бухгалтерія;
- відділ кадрів.

Нагальною справою в перший рік після введення плану управління – реорганізація цієї структури з метою оптимізації технічної бази та роботи персоналу. Ця реорганізація буде також враховувати потребу набору штату для таких видів діяльності, як, презентація, охорона, популяризація та експонування. Їхню роботу координуватиме та гармонізуватиме Центр управління об'єктом ЮНЕСКО Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

5.1.2. Робочі групи

Існує можливість трансформування структури. За потреби, збільшити чисельність екскурсоводів або зробити перерозподіл функцій співробітників під час туристичної активності.

5.2. Дорадча структура

У Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича функціонують дорадчі органи, що впроваджують громадський вплив на керівництво і організацію його діяльності. Це: Вчена рада, Рада з гуманітарної освіти і виховання, Науково-методична, Науково-технічна, Наглядова ради, Наукова рада Центру управління об'єктом ЮНЕСКО.

5.2.1. Наукова рада Центру управління об'єктом ЮНЕСКО

Наукова рада Центру управління об'єктом ЮНЕСКО Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича заснована згідно Закону України «Про музеї та музейну справу» (ст.27) є дорадчим органом при керівнику Центру.

З метою покращення науково-дослідницької, експозиційної та науково-просвітницької діяльності, Рада:

- розглядає тематико-експозиційні плани стаціонарних та перевізних виставок, вносить пропозиції для їхнього затвердження на Вчену раду;
- прослуховує тематичні екскурсії, підготовлені науковими працівниками та екскурсоводами і вносить відповідні рекомендації;
- погоджує методичні розробки екскурсій;
- вивчає позитивний досвід науково-дослідницької, експозиційної та фондової діяльності, допомагає введенню його в практику;
- розглядає та погоджує проекти художнього оформлення виставок;
- організує і бере активну участь в підготовці і проведенні науково-практичних конференцій щодо актуальних питань управління об'єктом.

Склад членів Наукової ради Центру управління об'єктом ЮНЕСКО та Положення про порядок її роботи затверджує Керівник Центру – ректор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Наукова рада Центру скликається за потреби, але не менше ніж 4 рази на рік. Пропозиції до Плану роботи ради подаються у письмовій формі за чотирнадцять календарних днів до дати проведення засідання.

Мета Ради – забезпечення фахової оцінки стану та перспектив подальшого розвитку заповідника та його окремих підрозділів.

До Наукової ради можуть залучатися представники організацій, установ, громадські активісти (за згодою), зокрема:

- Департаменту культурної спадщини та культурних цінностей Міністерства культури України;

- Національної комісії України у справах ЮНЕСКО при Міністерстві закордонних справ України;

- Управління культури Чернівецької обласної державної адміністрації;

- Державного науково-технологічного центру консервації та реставрації пам'яток «Конрест»;

- Національного науково-дослідного реставраційного центру України Міністерства культури України;

- Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень Міністерства культури України.

До участі у роботі Ради можуть бути запрошені представники інших підрозділів Чернівецької міської Ради, Чернівецької обласної державної адміністрації, провідних музеїв та заповідників, дослідних організацій та вищих навчальних закладів, туристичних агенцій, та громадських організацій, зокрема іноземних.

5.3. Кваліфікаційне та просвітницьке навчання

5.3.1. Кваліфікаційне навчання на місцях

Центр управління об'єктом ЮНЕСКО спільно з дотичними факультетами планує заснування кафедри архітектури та збереження об`єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. Одне із завдань кафедри – започаткування курсів підвищення кваліфікації, програма яких передбачає залучення працівників дотичних галузей знань. Курси будуть різні за тривалістю, але проходитимуть у межах робочих годин. Залежно від характеру (практична робота чи лекційний формат) та теми вони відбуватимуться у таких формах:

- Цілоденні сесії (в окремий день чи протягом тижня);
- Сесії на півдня (в окремий день чи протягом тижня);
- Лекційні та/або демонстративні сесії (менш ніж на півдня).

Поряд з цими сесіями та курсами для фахівців проходитимуть одно- або дводенні ознайомчі курси для нових співробітників, з метою надання інформації про завдання, функції та методи роботи об'єкта ЮНЕСКО.

5.3.2. Відкриті кваліфікаційні курси

З урахуванням значного професійного досвіду та стажу роботи працівників Історико-архітектурного музейного комплексу університету, спільно із кафедрою архітектури та збереження об`єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, можуть виконувати функції кваліфікаційного навчання та виступати розробниками методологічних основ дослідницької та екскурсійної роботи. Насамперед, екскурсоводів зі знанням іноземних мов.

Аналізується можливість організації кваліфікаційних курсів з використанням наукової бази Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича у співпраці з іншими інституціями (державними і міжнародними), такими як Національний науково-дослідний реставраційний центр, Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, Державний науково-технологічний центр консервації та реставрації пам'яток «Конрест», Науково-дослідний інститут пам'яткоохоронних досліджень Міністерства культури України, Національна комісія України у справах ЮНЕСКО, ІККРОМ, УМК ІКОМОС, українські та закордонні університети.

5.3.3. Просвітницькі ознайомчі курси

З метою залучення до просвітницької діяльності Історико-архітектурного музейного комплексу університету вчителів та інших керівників учнівських груп для них організовано відвідування та екскурсії до Резиденції митрополитів Буковини і Далмації. Мета – надати вчителям і учням шкіл, коледжів, інших ВНЗ можливість отримати основну інформацію, наочний і робочий матеріал стосовно Архітектурного ансамблю Резиденції митрополитів Буковини і Далмації.

6. Поточний контроль (моніторинг) об'єктів культурної спадщини ЮНЕСКО

6.1. Загальні принципи

Консерваційні та реставраційні роботи на об'єкті Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини Далмації у Чернівцях здійснюються відповідно до вимог «Державних будівельних норм України. Реконструкція, ремонт, реставрація об'єктів невиробничої сфери. Реставраційні, консерваційні та ремонтні роботи на пам'ятках культурної спадщини» (ДБНВ.3.2-1-2004).

Моніторинг об'єктів культурної спадщини необхідний для забезпечення ефективного контролю за технічним станом, збереженням і безпечною експлуатацією об'єкту культурної спадщини. Об'єкт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО – Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації є «живим», тобто споруди і приміщення архітектурного комплексу використовуються за прямим призначення у якості громадських споруд.

Це обумовлює якісний догляд і задовільний стан технічної експлуатації об'єкту. У спорудах функціонують інженерні системи, які забезпечують опалення, освітлення, водопровід, каналізацію і вентиляцію споруд, а також телефонізацію і протипожежну сигналізацію. За існуючою системою управління об'єктом, витрати, що стосуються робіт з проведення ремонтно-реставраційних робіт, фінансуються з державного бюджету України та приватних фондів, витрати, пов'язані з обслуговуванням і поточною експлуатацією фінансуються адміністрацією Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Впровадження такого підходу потребує використання системи моніторингу – регулярних обстежень всіх об'єктів Архітектурного комплексу та досліджень їх стану. За наказом Ректора створена робоча комісія з моніторингу, яка працює з періодичністю у пів-року. На основі регулярних обстежень розробляються щорічні довго- та короткотермінові програми робіт по моніторингу технічного стану і плануються подальші роботи до дотримання

задовільного стану всіх складових Архітектурного ансамблю. А саме: задовільний стан несучих та огороджуючих елементів, покрівлі, елементів оздоблення інтер'єрів, тощо. Проведенню ремонтно-реставраційних робіт передує розробка і затвердження науково-реставраційної проектно-кошторисної документації.

Фахова оцінка стану пам'ятки здійснюється спеціалізованими науково-дослідницькими і проектними інститутами «Укрпроектреконструкція», м. Київ, «УкрЗахідпроектреставрація», м. Львів, Державний науково-технологічний центр консервації та реставрації пам'яток «Конрест».

Проектна документація включає широкий спектр дослідження. Згідно з затвердженими державними методиками: історичні дослідження, хіміко-технологічні дослідження і хімічні аналізи, технологію проведення ремонтно-реставраційних робіт і технологічну рецептуру автентичних реставраційних матеріалів.

Після завершення проведення певної стадії робіт документація надається для постійного зберігання і введення до наукового обігу технічного відділу університету.

6.2. Інтенсивність поточного нагляду

Поточний нагляд за станом об'єктів Архітектурного комплексу здійснюється двічі на рік, з рівними проміжками часу, при підготовці до зимового сезону та після зимового періоду. Ця періодичність є оптимальною для досягнення безпечної і ефективної експлуатації об'єктів.

6.3. Кадровий підбір

Колектив працівників Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Центру управління об’єктом ЮНЕСКО та Історико-архітектурного музейного комплексу університету складається з кваліфікованих кадрів зі значним досвідом роботи за фахом.

Подальший розвиток використання об'єкту культурної спадщини вимагатиме залучення додаткових спеціалістів з менеджменту, туристичного обслуговування, харчової промисловості, збільшення технічного персоналу.

6.4. Спеціалізоване навчання в галузі поточного нагляду

Для підтримання високих стандартів поточного контролю та нагляду за рухомими та нерухомими об'єктами культурної спадщини, усі відповідні працівники цього напряму отримають додатковий курс навчання в межах програми організованого навчання і підвищення кваліфікації. Після завершення курсу буде проведена атестація робітників. Особи, що оволоділи необхідним об'ємом знать отримують преференції при просуванні по службі, а також заохочення у вигляді преміальних.

Планується введення менш офіційної науково-популярної ознайомчої програми на основі новоутвореної кафедри архітектури та збереження об`єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО для співробітників та інших зацікавлених осіб, з метою інформування колективу щодо процесу роботи поточного нагляду задля формування кола прихильників і захисників об'єкту.

7. Консервація, реставрація та історична реконструкція

Архітектурній ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації за капітальністю споруд належить до вищого класу міцності і капітальності. Товщина несучих та огороджуючи конструкцій, конструкції перекриття створені з врахуванням вимоги великого запасу міцності споруди.

Крім того, доброякісна експлуатація (безперервні роботи по консервації та реставрації споруди) забезпечують задовільний технічний стан споруди та її окремих елементів.

Ремонтно-реставраційні роботи, як зазначалось вище, проводяться за розробленою і затвердженою науково-проектною документацією, яку розробляють провідні наукові організації України. Роботи проводяться спеціалізованими установами, зокрема Кам'янець-Подільськими

реставраційними майстернями інституту. Процедура відбору установ, долучених до проведення ремонтно-реставраційних робіт, передбачає обов'язкову наявність державної ліцензії, що забезпечує відповідний фах професійного складу, наявність необхідних матеріалів та обладнання, досвіду проведення реставраційних робіт.

Роботи проводяться за методом «превентивної консервації», за якої імовірні пошкодження та їхні чинники визначаються і ліквідовуються до моменту, коли вони завдають незворотної шкоди, що потребуватиме лікувальних заходів з найбільшим втручанням.

Впровадженню такого підходу сприяє система моніторингу – регулярних обстежень всіх об'єктів Резиденції митрополитів Буковини і Далмації та досліджень їх стану. На основі первісних обстежень розроблені щорічні довго- та короткотермінові програми робіт по моніторингу і реставрації об'єктів.

Крім програми фахової оцінки стану пам'яток впроваджено практику постійного контролю з боку державних і громадських організацій, яка дозволяє усім, хто має доступ до територій Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації, його музеїв та історичних будівель, вказувати на видимі актуальні консерваційні проблеми відповідальним особам.

Господарський відділ Чернівецького національного університету імені Федьковича, спільно з провідними державними інститутами розробив проектну документацію консервації та реставрації об'єктів Резиденції митрополитів Буковини і Далмації.

7.1. Рівні експертиз та контролю господарської діяльності

Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у місті Чернівцях, у відповідності із чинним законодавством України при реалізації плану управління з реставраційної та господарчої діяльності проходить багатоступеневий процес експертного контролю за дотриманням **законодавства.**

Проектні роботи фінансуються з державного бюджету лише за умов затвердження (починаючи з місцевого і до загальнодержавного рівня) програм фінансування. Виготовлення проектної документації здійснюють спеціалізовані профільні ліцензовані проектні установи. Проектна документація проходить Державну експертизу на місцевому рівні.

Виконання реставраційних робіт доручається виключно ліцензованим установам відповідного профілю та кваліфікації.

При проведенні робіт здійснюється авторський нагляд архітектором та технічний нагляд з боку замовника на виконання робіт.

Роботи приймаються Державною комісією за актами виконаних робіт.

Внесення несанкціонованих змін карається чинним законодавством.

Санкції на зміни можуть бути схвалені на рівні Департаменту культурної спадщини та культурних цінностей Міністерства культури України.

7.2. Збереження експозиційних, бібліотечних та архівних матеріалів

Нагляд та перевірка колекцій здійснюються звичайним способом. Це триватиме й надалі, лише процедура стане більш структурованою, а нові дані будуть вводитись в цифрову форму і додаватись до інформаційної бази консерваторів. У вдосконаленні засобів зберігання та методології пакування застосовуватиметься структурований підхід.

7.3. Збереження і консервація цифрових даних

Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича зберігає велику кількість бібліотечних і архівних матеріалів, її фонди щорічно поповнюються. Нові надходження до бібліотеки та архіву подаються у формі, визначеній юридично-правовими актами чинного законодавства.

Продовжуватиметься робота зі збереження та консервація цифрових даних. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені

Юрія Федьковича створює і накопичує велику кількість цифрових даних, тому буде встановлено забезпечення їх зберігання, охорони та субстрату. Цей феномен відомий у світі, тому відповідні відділи з консервації, бібліотечної та архівної справи надаватимуть найбільшого значення ознайомленню з цією галуззю, з метою введення у дію плану складування цих матеріалів, який ґрунтується на «найкращому виконанні», як це визначено міжнародною спільнотою з консервації.

7.4. Консервація музейних записів

Працівники Історико-музейного комплексу університету ведуть записи про свою діяльність та фінансову звітність. Буде розглянуто можливість внесення цих записів до історичного обліку і в цьому випадку вони відповідатимуть тим же критеріям організації, формам та потребам збереження, що й бібліотечні та архівні матеріали. Потрібно підготувати і ввести в дію план систем зіставлення та майбутнього збереження цих матеріалів.

7.5. Застосування запобіжного підходу в консервації

На сьогодні переважна більшість консервації усіх видів на всіх ділянках території є поточною. Адміністрація Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича змінюватиме цю практику за допомогою використання досліджень стану збереженості та збільшення фінансування обладнання, матеріалів, покращення умов зберігання, робочих практик та освіти співробітників, аби уможливити введення додаткових заходів запобіжної консервації.

7.6. Впровадження системи готовності до ризиків та розробка плану дій у разі катастрофи

Усі об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, музеї, колекції, археологічні пам'ятки та давні будівлі перебувають під загрозою з боку природних та людських феноменів. Вплив таких подій можна зменшити, однак – не

передбачити. Тому, адміністрації Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, яка несе відповідальність за стан збереження Резиденції митрополитів Буковини і Далмації необхідно врахувати рівень ризику в охороні культурної спадщини, за яку вона відповідає, для всіх аспектів його архітектурного комплексів та парку – пам'ятки садово-паркового мистецтва та поширювати цю інформацію. Співробітникам повідомлять про можливі проблеми, встановлять структуру звітності. Буде проведено дослідження, відповідно до якого, за потребою, видозмінено робочі практики. Оцінка можливостей ризику відбудеться як тільки з'явиться можливість і повторюватиметься регулярно. Робочі практики, пріоритети поточного контролю та фінансове бюджетування повинні перебувати під впливом необхідності запобігання можливості нанесення шкоди.

Загроза лиха існує, однак, необхідно передбачити зменшення негативних наслідків. Пожежа, повінь або природні катастрофи можуть з'явитися в будь-який момент. Тоді, як більшість таких подій не можуть бути передбаченими чи відверненими, досвід показує, що плануючи реагування на катастрофу та навчаючи і практикуючи, як працівники повинні діяти при настанні лиха, можна значно зменшити довготривалі наслідки події.

Тому органами охорони культурної спадщини, органами протипожежного нагляду, адміністрацією Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича розроблена система заходів щодо захисту об'єкту Резиденції митрополитів Буковини і Далмації у разі виникнення надзвичайних ситуацій і можливих ризиків. Заходи щодо безпеки включають не лише співробітників і студентів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, що перебувають на території Резиденції митрополитів Буковини і Далмації, а й служби надзвичайного стану, міліцію та місцевих посадовців.

Об'єкти Резиденції митрополитів Буковини і Далмації обладнані системою протипожежної сигналізації.

8. Впорядкування території Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації

8.1. Впорядкування території Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича як об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Відповідно до зауваження Центру Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, висловленого під час номінування Резиденції митрополитів Буковини і Далмації до Списку ЮНЕСКО, заплановано створити туристичну інфраструктуру (кав'ярня, сувенірні лавки, громадська вбиральня) на території господарського двору Резиденції та його облаштування.

8.2. План збереження парків та садів, що знаходяться на території Резиденції митрополитів Буковини і Далмації

Відповідно до плану збереження парку Резиденції митрополитів Буковини і Далмації:

Проведено інвентаризацію,, картування сучасної колекції дендрарію парку Резиденції митрополитів Буковини і Далмації та виконано опис зелених насаджень на території у кількості 1390 таксонів.

- Здійснена комплексна кількісна оцінка життєвого стану деревних рослин парку Резиденції митрополитів Буковини і Далмації.
- В рамках регулярного моніторингу об'єкта ЮНЕСКО щорічно проводиться перевірка стану зелених насаджень з подальшими заходами щодо їх санації.
- Заплановано регенерацію вивільненої території загальною площею 0,5 га (в радянські часи використовувалася для забезпечення занять військової кафедри) з метою розширення площі парку Резиденції (Біблійний сад). Впродовж 2012 р. проведено попередні наукові роботи щодо впорядкування та благоустрою території подвір'я за Митрополичим та Семінарським корпусами.
- Проведена оцінка естетичної якості дендрокомплексів парку Резиденції митрополитів Буковини і Далмації у контексті гуманістичного

ресурсного потенціалу та розроблено рекомендації щодо відтворення естетичної якості окремих ділянок парку.

- В перспективі на зазначеній території планується розбивка Біблійного саду, який у майбутньому буде виконувати освітню, туристичну та естетичну функції.
- Проведено реконструкцію і ремонт паркової огорожі та відновлено дренажну систему.

Пам'ятка садово-паркового мистецтва – митрополичий парк має зелені насадження рідкісних порід. Планом розвитку об'єкту заплановано санація зелених насаджень зі збереженням дендрологічного балансу об'єкту, а також відновлення і ремонт садово-паркових споруд, фонтанів і декоративної водойми та оранжереї.

9. Наукові дослідження

9.1. Кафедра архітектури та збереження об`єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

У Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича у 2014 році планується заснувати кафедру архітектури та збереження об`єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Метою якої є концентрація роботи науковців та всіх зацікавлених осіб як у теоретичному дослідженні проблем збереження об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та пам'яток національного значення, так і їх практичному впровадженні; активізація участі студентської молоді у збереженні та охороні культурної спадщини. Розширення співпраці між вищими навчальними закладами, об'єктами ЮНЕСКО на національному і міжнародному рівнях та з іншими зацікавленими сторонами шляхом участі у міжнародних проектах, проведення семінарів, конференцій, виставок, конкурсів тощо.

Кафедра планує працювати за 7-ма напрямами:

1. Реставрація та консервація об'єктів Культурної спадщини (факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва).

2. Міжнародна співпраця у галузі збереження об'єктів Всесвітньої спадщини (факультет історії, політології і міжнародних відносин).

3. Дослідження економічних питань у галузі збереження Всесвітньої спадщини (економічний факультет).

4. Вплив релігійного туризму та релігійно-просвітницьких програм на сферу охорони об'єктів Культурної спадщини ЮНЕСКО (філософсько-теологічний факультет).

5. Імплементація та виконання норм міжнародного законодавства в галузі збереження Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО на національному та регіональному рівнях (юридичний факультет).

6. Дослідження та збереження об'єктів Природної спадщини ЮНЕСКО (інститут біології, хімії та біоресурсів).

7. Розвиток туристичної галузі на об'єктах Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (географічний факультет).

9.2. Конференції

Керівництво університету щорічно впроваджує програму організації і проведення міжнародних наукових конференцій на теми, які стосуються наукового дослідження Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації та наукової документації, пов'язаної з реалізацією плану управління об'єкта, що перебуває під захистом ЮНЕСКО, планами і науковою документацією щодо проведення робіт з консервації і реставрації. Планується розширити тематику та коло учасників конференцій за рахунок діяльності кафедри архітектури та збереження об`єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. Започатковано Главківські читання (раз на два роки), які вже стали традиційними.

9.3. Археологічні дослідження

Резиденція митрополитів Буковини і Далмації розміщена у місті Чернівцях на горі Домінік, на місці садиби чернівецького старости. До початку будівництва на цьому місці розміщувалась кам'яна церква і дерев'яна дзвіниця. Попередні споруди були знесені до початку будівництва комплексу єпископської резиденції до 12 грудня 1863 року.

За свідченнями старожилів існує підземний хід, що веде з комплексу Резиденції назовні. У зв'язку з тим, стан Резиденції митрополитів Буковини і Далмації не потребував проведення будь-яких робіт з підземної частини споруди, з метою зберігання об'єкту культурної спадщини, земляні роботи на території обмежувались.

У випадку наукового обґрунтування проведення археологічних розкопок, можливі умови розробки спеціальної програми досліджень з дотриманням всіх юридичних формальностей та дозволу УНАА (Української національної академії археології) включно.

9.4. Дослідження технічного стану, розробка науково-проектної документації

2003-2004 роки проведені тотальні обстеження технічного стану комплексу об'єктів Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини.

2004-2005 роки виготовлена робоча проектно-кошторисна документація на консерваційні роботи комплексу об'єктів Архітектурного ансамблю Резиденції Митрополитів Буковини. Виконавець науково-дослідний проектний інститут «УкрЗахідпроектремтаврація», м. Львів.

Впродовж 2007 року проведені відновлювальні консерваційні роботи по покрівлі вежі Семінарської церкви та дахів перехідних галерей.

Впродовж 2012 року проведені відновлювальні консерваційні роботи по покрівлі вежі Митрополичого корпусу.

Архітектурний ансамбль Резиденції Митрополитів Буковини безперервно перебуває у процесі превентивної реставрації.

У 2014 році відновлено покрівлю Гостинного корпусу за рахунок спонсорських коштів.

Отже, завершується перекриття дахів Архітектурного ансамблю Резиденції митрополитів Буковини і Далмації у повному обсязі.

9.5. Доступ для науковців та студентів

Усі архівні матеріали (рукописи, звіти, плани, мапи, фотографії тощо) в Науковій бібліотеці Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та технічному відділі доступні для дослідження.

9.6. Наукові публікації та допоміжні матеріали для відвідувачів

Фахівцями Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича ведеться постійна робота з перекладів історичних архівних джерел австрійського та румунського періодів для розширення наукової бази дослідження Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації. Опрацьовані матеріали перекладів та нових наукових досліджень планово доводяться до студентів на наукових семінарах, конференціях, симпозіумах, розміщаються на сайті університету, в інтернеті, видаються збірники наукових праць.

Екскурсійне відвідування забезпечено друкованою продукцією, туристичними картами, схемами, туристичними буклетами, що видані українською, польською, російською, англійською, німецькою, румунською мовами.

10. Експонування об’єктів культурної спадщини, їх презентація та управління туристичними потоками

10.1. Стан та перспективи обслуговування відвідувачів

Територія об'єкту доступна для відвідувань туристичних груп. Університет здійснює систематичні заходи щодо популяризації об’єкта через засоби масової інформації, професорсько-викладацький склад та студентство університету, освітні заклади, громадські організації. Передбачені

екскурсійні відвідування об'єкту ЮНЕСКО школярами, студентами та пільговими категоріями.

Впровадженням туристичної діяльності займається Історико-музейний комплекс університету. До його функцій належить:

- Популяризація Резиденції митрополитів Буковини і Далмації як пам'ятки Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

- Підготовка та проведення екскурсій по території університету.

- Проведення навчально-виховної роботи із студентами університету та інших вузів, школярами міста, області та за її межами з метою вивчення історії краю, України.

- Опрацювання матеріалу з історії будівництва та розвитку університету в історичному минулому і сучасності.

- Розробка графіку проведення екскурсій та інших заходів.

- Облік проведення платних послуг.

- Після закінчення встановлених строків поточного зберігання готує документи для здавання їх до університетського архіву, звіти з платних послуг.

- Комунікація з радіо, телебачення, підготовка наукової інформації.

- Освітницька та пропагандистська діяльність. Проведення екскурсій здійснюється екскурсоводами.

Екскурсовод проводить екскурсії по території університету (церква, зали V корпусу, парк, музей етнографії):

- Працює щоденно (вихідні дні включно) з метою поширення доступу до об'єкту.
- Надає інформацію представникам радіо, телебачення, журналістики з метою створення різноманітних радіо- та телепередач про історію університету, архітектурної споруди; написання статей, мистецьких нарисів.
- Виконує за вказівкою керівництва університету іншу роботу, пов'язану з його діяльністю.
- Дотримується правил та норм охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Для виконання обов'язків та реалізації прав екскурсовод історико-музейного комплексу взаємодіє із Центром управління об'єктом ЮНЕСКО, завідувачами кафедр, деканами факультетів/директорами інститутів, викладачами та проректорами з приводу проведення екскурсій або інших заходів та адміністративно-господарського персоналу університету; з керівниками структурних підрозділів університету (кафедр, факультетів/інститутів, відділів, служб) з питань, що стосуються діяльності ІМК з метою забезпечення виконання його функцій.

10.2. Загальні аспекти експонування об'єктів культурної спадщини ЮНЕСКО

За рахунок власних коштів університету та коштів міжнародного проекту (HERITAGE) MIS-ETC code 829 (2012-2014 роки) «Історична та етнографічна спадщина як частина сталого розвитку Буковини» збільшено площу експозицій туристично-екскурсійного відвідування, проводиться робота з удосконалення форм і методів туристичного супроводу, обладнано музей етнографії і стародавньої історії. Заплановано відновлення Музею історії університету.

План екскурсійного відвідування, експонування та презентації об'єктів Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у Чернівцях базується на уявленні відвідувачів, які приходять ознайомитися з пам'яткою ЮНЕСКО. Наприклад, необхідно враховувати відмінності між потребами вітчизняних та іноземних відвідувачів, розбіжності сприйняття інформації дітьми, студентами та дорослими. Аби задовольнити усі запити категорій відвідувачів планується створити різні програми презентації відповідно до індивідуальних інтелектуальних, культурних та фізичних потреб, а саме: мови, віку, фізичних обмежень та рівня освіти. Усі методи презентації, зазначені нижче (друковані матеріали, організовані екскурсії та інші різновиди огляду пам'ятки, тощо), повинні мати багатомовне забезпечення.

Щоб опрацювати ефективну програму презентації та надати високоякісні туристичні послуги розраховані на різні категорії груп відвідувачів, необхідно здійснити ґрунтовне соціологічне дослідження потоку відвідувачів (з допомогою анкет, інтерв'ю, простеження маршрутів відвідувачів). Коли буде сформований характерний нарис відвідувачів і будуть більш відомі сподівання та бажання відвідувачів, тоді можна буде прийняти рішення щодо характеру та кількості інформації, що необхідно надати відвідувачам.

Дані соціологічних досліджень потоку відвідувачів допоможуть визначити теми тимчасових виставок в залах музею, забезпечуючи динамічний характер експонування об'єктів, орієнтованого на запити екскурсантів. Тимчасові виставки, періодичні тематичні лекції за участю фахівців, презентація найновіших знахідок заохочуватимуть екскурсантів, які вже ознайомились з постійною експозицією, знову відвідати Архітектурний ансамбль.

10.3. Розміщення вказівників на території пам'ятки

На сьогодні на території об'єкту недостатньо вказівників, що містять відомості стосовно об'єктів. Відсутні письмові відомості щодо історії, будівництва, первісної функції споруд.

Відсутні вказівники на території. Таким чином, існує потреба підготувати та реалізувати проект подання супровідної інформації на вказівниках на території Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації, а також форму і місця розміщення їх.

Загалом, вказівники повинні бути корисними для відвідувачів і достатньо помітними, аби керуватися ними, хоча й не нав'язливими, щоб не нашкодити загальному вигляду пам'ятки.

Заплановано встановлення інформаційної дошки.

10.4. Створення умов для відвідування Архітектурного ансамблю спеціалізованими групами

Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації притягує туристичні відвідування, і вже надає багато туристичних послуг, зокрема екскурсії, влаштовує тематичні вечори, тимчасові виставки, проводить спеціалізовані заняття для учнів школи (до них входять відвідування музейних фондосховищ, консерваційних лабораторій, бібліотеки та архіву).

Наявні послуги повинні поповнитися екскурсіями індивідуального огляду для самостійно налаштованих відвідувачів, яких забезпечать відповідно укладеними брошурами для огляду пам'ятки за вказаним та чітко позначеним маршрутом, або аудіо-пристроями в музейних залах. На території Резиденції митрополитів Буковини і Далмації створено умови для доступу інвалідів, літніх, немічних осіб до частини архітектурних об'єктів і парку, цей доступ потребує заходів з розширення.

10.5. Проблемні питання організації відвідувачів

З 2011 року число відвідувачів збільшується, у зв’язку із включенням об’єкту Резиденція Митрополитів Буковини і Далмації до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Крім того, в генеральному плані розвитку Чернівців основна увага зосереджена на зростанні туристичної інфраструктури, як однієї з основних складових міської економіки.

Обов'язок керівництва Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича – проаналізувати супутні зміни та передбачити захист від негативних наслідків.

10.6. Проблеми презентації консервованих об'єктів

Програма презентації об'єкту Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у Чернівцях повинна застосовуватись у тісному зв'язку з формуваннями навчальних процесів, оскільки використання приміщень як навчальних аудиторій і адміністративних приміщень є однією з головних

сьогоднішніх функцій об'єкту Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації. Відомості про шкоду, якої відвідувачі можуть завдати спорудам, а також нагадування з проханнями ставитись до пам'ятки з повагою, повинні поширюватися кількома шляхами.

Актуальна інформація про процеси реставрації об'єктів Резиденції митрополитів Буковини і Далмації повинна надходити з повідомлень і текстів вказівників, і розповідей екскурсоводів, щоб сповіщати туристів про потребу збереження культурної спадщини, про те, як це здійснюється на практиці, як можуть допомогти відвідувачі, а також, що є не менш важливим, доводити, що керівництво дбає про пам'ятку. Досвід інших пам'яток культурної спадщини показує, що відвідувачі більш шанобливо ставляться до тих комплексів, про які краще дбають і доглядають.

Вдало розміщені вказівники на всій території пам'ятки заохочуватимуть відвідувачів використовувати визначені маршрути частіше, ніж інші, і відвертатимуть їх таким чином від більш вразливих ділянок, які не можуть витримати навантаження великого числа людей. Місця розміщення знаків періодично змінюватимуться для розвантаження окремих маршрутів

10.7. Зручності на місцях

На вході до Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації буде введено універсальні методи орієнтування відвідувачів, щоб забезпечити інформування кількома мовами щодо запропонованих маршрутів огляду, зокрема й для осіб з обмеженими фізичними можливостями, а також щодо таких послуг як місця харчування, туалети, пункти медичної допомоги, сувенірні крамниці, тощо. Це буде зроблено у вигляді великого інформаційного стенду. Чітко виділений інформаційний стіл/кіоск з підготовленим і привітним персоналом буде розміщено при вході або поруч. Також на потенційно можливих територіях буде влаштовано туалети та майданчики збору туристів і відпочинку.

10.8. Паркування та вказівники поза територією

Питання паркування є проблемою, на вирішення якої спрямовано окремі пункти генерального плану розвитку Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації. Планується перенесення господарського двору і влаштування стоянки для туристичного транспорту. Адміністрація Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації співпрацює з розробниками генерального плану розвитку Чернівців задля створення нової схеми під'їздів до входу заповідника по вулиці 28 Червня, Марка Вовчка, Йозефа Главки.

Альтернативне курсування автобусів для прогулянок та/або обмеження автомобільного транспорту на в'їзд до місця паркування біля Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації, також розглядатиметься, як можливий спосіб розв'язання проблеми заторів у розпал сезону.

Розміщення вказівників поза межами території, які вказують відвідувачам шлях до Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації, необхідно налагодити найближчим часом. Зараз дорожні знаки, що направляють до Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації на багатьох пунктах вздовж основних шляхів, що йдуть від в'їзду у Чернівці, відсутні. Науково-просвітницький сектор усвідомлює, що вказівники та інформація про Резиденцію Митрополитів Буковини і Далмації повинні поширюватися на вокзалах та летовищах України, але цей різновид загальнодержавної реклами є складним через обмеження бюджету. Зусилля спрямовуватимуться на певні угоди з Чернівецькими обласними і міськими туристичними відомствами, урядовими установами в галузі культури і туризму стосовно фінансування ширшої рекламної кампанії.

10.9. Туалети

Нині кількість туалетів обмежена. Вона задовольняє потреби осіб, що працюють у корпусах. Передбачено спорудження додаткових туалетів на території господарського двору з метою надлишкового забезпечення зручностями туристичних груп з врахуванням перспективи. До того часу, коли

на території Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації збудують нові туалети, слід забезпечити відкритий доступ туристичних груп до існуючих туалетів.

10.10. Сувеніри

Крім путівників відвідувачі історичних пам'яток цінують можливість придбати щось на згадку про свою подорож. Важливо, щоб якість сувенірів, які заплановано продавати у сувенірних лавках на вивільненій території господарського двору була високою і відповідала значенню Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації у Чернівцях, як об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Найбільші європейські музеї та деякі інституції зі збереження спадщини встановили високі стандарти для сувенірів, які вони продають: від копій скульптур та кераміки до олівців та значків. Торгівля за принципом франшизи повинна відповідати якості продукції.

10.11. Відносини з туристичними компаніями

Зміцнюються контакти адміністрації університету та Центру управління об'єктом ЮНЕСКО з туристичними компаніями. Налагоджено контакти з туристичними операторами України.

Вказані контакти не лише забезпечують постійний потік туристів здалеку та зблизька, а й обмін інформацією про туристів, їхні очікування, а також наявні туристичні та інші послуги, запропоновані на території Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації.

Заплановано розширення зв'язків із представниками туристичної галузі.

10.12. Організовані екскурсії та інші різновиди огляду пам'яток

Розробити механізм надання інформації відвідувачам, які не долучаються до організованих екскурсій і не бажають придбати брошури та

інші друковані матеріали. Встановити інформаційні стенди з детальною інформацією про Архітектурний ансамбль Резиденції митрополитів Буковини і Далмації (українською та англійською мовами). Написи, разом з покращеними і більш придатними для орієнтування встановити по всій території, задля зручності туристів.

Способи забезпечення доступності та надання матеріалу для повторних візитів є передумовами самостійного огляду. На сьогодні немає допоміжного матеріалу для індивідуального огляду пам'ятки. Методами забезпечення якості самостійного огляду є карти з відповідною інформацією в друкованих брошурах або аудіо-екскурсії.

10.13. Проблеми особистої безпеки відвідувачів

На сьогодні забезпечена абсолютна особиста безпека на території Резиденції митрополитів Буковини і Далмації, яка доведена до відома його відвідувачів. Здійснюється контроль доступу до різних частин території. Тож ризик тілесних ушкоджень та інших небезпечних ситуації виключений.

Адміністрація вважає доцільним розглянути превентивні заходи щодо надання першої допомоги туристам.

11. Питання організації охорони на території Резиденції митрополитів Буковини і Далмації

11.1. Нагляд за безпекою відвідувачів

Для охорони об'єктів та безпеки відвідувачів запроваджена система цілодобового чергування охоронців, патрулювання ними території, парку, парадного двору та приміщень.

Охоронці носять бейджі з зазначенням посади та ім’я, носять уніформу.

11.2. Захист від руйнації об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Поведінка відвідувачів на території Резиденції не має відрізнятись від загальноприйнятих морально-етичних норм поведінки у громадських місцях.

Працівники охорони несуть відповідальність за дотримання туристами правил поведінки в години, коли Резиденція відкрита для огляду.

11.3. Охорона об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Уночі та в час, коли пам'ятка закрита для відвідувачів, охоронці не допускають на територію сторонніх осіб. Охорона працює у тісній взаємодії з органами внутрішніх справ та охороною громадського порядку. Об'єкти Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації приймаються під охорону і сигналізацію у нічний час.

12. Фінансове планування та управління

Фінансове планування та управління вимагає широких консультацій з Міністерством культури України, Міністерством освіти і науки України, органами місцевого самоврядування Чернівців та адміністрацією Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Ремонтні та реставраційні роботи проводяться відповідно до Плану управління об’єктом ЮНЕСКО і фінансуються за рахунок коштів з різних джерел фінансування.

13. Періодичний перегляд та оновлення Плану управління

План управління об’єктом ЮНЕСКО складається і затверджується раз на п’ять років. Переглядається, та за потреби, доповнюється.

14. План дій для виконання

1. Впорядкування території господарського двору Резиденції Митрополитів Буковини і Далмації та облаштування туристичної інфраструктури.

2. Організація доброякісної експлуатації та поточного ремонту.

3. Виконання ремонтно-реставраційних робіт по дахах IV, V, VI корпусів.

4. Розширення просторів туристичного відвідування, створення музейних та музейно-виставкових приміщень.

5. Створення кафедри архітектури та збереження об`єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

6. Організація місць паркування туристичних автобусів.

7. Організація місць торгівлі сувенірною продукцією, блоку санвузлів для туристів.

8. Розроблення проекту встановлення інформаційних стендів, вказівників.

9. Узгодження розвитку туристичного відвідування та освітнього процесу.